

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

1967

1919
357
7-95

2010

2001

256

ՌՈՒՍՏՅԱՆԻ ԿՕՄՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԿՈՒՆԿՑՈՒԹՅԱՆ
ԿՈՎԿԱՍԻ ԵՐԿՐԱՅԻՆ ԿՕՄԻՏԷՑ

Պրօլետարներո ըլոտո երկրների—միացե՛ք!

ԱՄԲՈՂԶ ԿՈՎԿԱՍԻ

ԱՃԻՄՏԱԿ ՈՐ ՄԱՍՍԱՆԵՐԻՆ

ЗКП(47.9)
А-95

Ր Ե Յ Ո Ւ
1919

10777

3KPI (479)

1h - 95

W.

V

ՔՈՎԱՆԴԱԿ ԿՈՎԿԱՍԻ ԱՇԽԱՏԱԻՈՐ ՄԱՍՍԱՆԵՐԻՆ

Ընկերներ. 1919 Յւր տնտեսայ սկզբի ամենախորք փոփոխութեան Եւրոպայի, Ասիայի Ամերիկայի, գրեթէ բոլոր երկրներում և նոսրիսկ գաղութներում, կօլօնիաներում—կողմում է անմիջական կոխեր աշխատանքի և կ'սպիտակի մէջ, կ'աւելցնէ անմիջական ընկերներին զէմ. Իմպերիալիստական պատերազմին փոխարինում և շատ անգ արդէն փոխարինել է քաղաքացիական կռիւք, մինչ կ'զմն ամենաբոլոր կեղծ ինտելիցենցիան պի գործակի անակ մասն բուրժուազիան, միւս կողմը՝ բանտրական, կ'ամենախառն ինտելիցենցիանալը:

Եթէ 70 տարի առաջ Եւրոպայում կանգնէ կեալ բանտրական կ'ամենախորքի մեայն ստուերը, այժմու ալք կ'ամենախորք արդէն միւս ու արիւն է ստացել և զինում փորձառութեամբ օտեր պատմական կեղծան կ'առարեալ գիտակցութեամբ՝ կ'արմիր գործակի շուրջն է խմբում սօցիալիստական պրօլետարիատի առջող գիգեր ու բանակներ, ամենում է աշխատանքի աշխարհը, ընկերաների աշխարհը զէմի վերջին, վնասական պատերազմը արբող դասակարգերի զէմ, խորատակում է իմպերիալիստական բուրժուազիայի ամուսն ու զէմերը—ժամանակակից դասակարգային պետութիւնը:

Այդ շրջանում մի քանի երկիրներում ընթանում է անպարտաբեր և սղղակի կեցող, միւս երկիրներում՝ զիգզգիւններով և

5009
E1683

երբեմն անում է անլի երկարատև ճանապարհ, — բայց ամենուրեք սեղ յեղափոխութեան օրակարգի մէջ առաջին տեղն է բռնում կապիտալի և հողատէրերի, պօժէշէիկների իշխանութեան անկումը և աշխատաւոր մասսաների ղիկտատորայի հաստատումը, որը Բանաւորական, Գիւղացիական և Զինւորական Ներկայացուցիչների Ծորհուրդների մէջ գտել է իր ընդհանուր, կամաշխարհային ձևը:

Հակառակ բոլոր երկիրների ընկճողների դաւարութեանը, ճակատակ բուրժուազիայի պահպան շնորհ—ամեն կարգի սօցիալ-պատրիստների և սօցիալ-դաւաճանների հաշոցի, մեր կուսակցութիւնը, Կօմունիստների կուսակցութիւնը, վերջին իմպէրիալիստական պատերազմի յայտարարութեան առաջին օրից՝ 1914 թ. յուլիսից՝ պրօլետարիատի ամենազճուական, ամենամոռաբարձու կուսի ճանապարհը բռնեց—մի կողմից՝ ընդդէմ ունեւոր գոսակարգի, ընդդէմ բուրժուազիայի և հողատէրերի, միւս կողմից՝ կապիտալի անկումն և պրօլետարիատի ղիկտատուրայի հաստատման հարմար:

Այս հսկայական գործը կատարեց Ռուսաստանի յեղափոխական պրօլետարիատը 1917 թ. հոկտեմբերին:

Այդ բողեից մարդկութեան պատմութեան մէջ սկսեալ է յեղափոխական նոր պատերազմների շրջանը, որից պէտք է ծնեն սօցիալիստական կարգերը: Ռուսաստանի պրօլետարիատի սկսած քաղաքացիական կռիւը պէտք է անցնէր Եւրոպայի և Ամերիկայի առաջաւոր երկիրները, բարձրացնէր բոլոր երկիրների պրօլետարներին և գիւղացիներին, ապստամբութեան բոցը զցէր իմպէրիալիզմից ընկճած Ասիայի, Աֆրիկայի, Ալյաւարիայի Բոզուլարդներին մէջ: Բաց խաբւած և օքուրած մի կողմից՝ բուրժուական շողքորթիներից և կեղծաւորներից, միւս կողմից սօցիալիստական շարքերի սօցիալ-դոկտրինաներից ու սօցիալ-դաւաճաններից, Եւրոպայի և Ամերիկայի պրօլետարիատը միանգամից արձա-

դանք չտուց Ռուսաստանի քաղաքացիական կռիւն: Սակայն հարձակոյթն ընդհանրապէս արդէն եկել է, համաշխարհային պրօլետարական յեղափոխութեան արեւմտեւոր անկի ու անլի են բարձրանում և ծօտենում է աշխատաւոր մասաների բանութեան և շահագրծման վրայ, հիմնւած ամբողջ բուրժուական իրաւակարգի վերջնական անկմա ժամը: Ռուսաստանի Կոմունիստներն մեծ յեղափոխութեան անկմիջական արձագանքն ու շահագրծման են կազմում այն յեղափոխական հրդէնը, որ տիրել է Եւրոպայի գրեթէ բոլոր առաջաւոր երկիրներին: Սովետական, Խորհրդային հանրապետութեան հաստատումը Հոկտեմբերի սյուն, հասարակ քաղաքացիական կռիւը Գերմանիայում, Ալյաւարիայում, Բուլղարիայում և այլն, յեղափոխական բանկման ժամաւոր անխուսափելիութեանը Անգլիայում, Իրանիայում, Հիւսիսային Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներում և այլն,—այս բոլոր գարզ կերպով ցոյց են առելու, որ Եւրոպայի պատերազմների համաձայնութեան և քաղաքացիական հաղաութեան իլլիւզիան, երբ որ արդէն վերջնականապէս անցած են: Այստեղ պէտք է սուս ձայն շնչուել նաև Համապայման ձեռնարկութիւն ունեցող այն փոստի վրայ, որ համաշխարհային պրօլետարական յեղափոխութիւնը առգէն ցնցել է հարիւրաւոր և հաղաբաւոր տարիներ անշարժութեան և մեռած հանգստի մէջ գտնուող Արևելքը, որդէն գեղափոխութեան է գալիս ամբողջ ժուտուրական աշխարհը, ինչպէս նաև Ասիայի, Աֆրիկայի և Աւստրալիայի բոլոր ցեղերը, որոնք համաշխարհային ղիկտատիւ-իմպէրիալիստների ձեռքին աշխատող գրատար են վերածուել:

Զուր է փորձում համաշխարհային կապիտալիստական բուրժուազիան դարձնել իր գլխից պատմութեան քաղած սուրբ, աշխատանքով ստի ու իրաւութեան միջոցով կամ քանուոր գիւղացիական Ռուսաստանի վրայ արշաւանք պատրաստելով, ստեղծեցնելու Խորհրդային իշխանութիւնը Ռուսաստանում և հանգ-

ցնծոյն միւս երկիրներում բռնկուիլք պրօլետարական յեղափոխութիւնները՝ հանդիսանալով բաւարեներին զիջումներն և ողորմութիւններն միջոցով: Զուք են կիճը վերադարձնելու նրա բոլոր լուսնային, աշատմութեան անխել կասեցնելու բոլոր նրա փոքրանքը:

Պատմութեան ամբողջ բնթացքը պայմանաւորում է ինչպէս թուրքական լայնի պարագութիւնը, նոյնպէս և պրօլետարական յաղափանակը:

Դա անարդար աշխարհ մեր երկիրն — Կովկասին ընդհանրապէս և Անդրկովկասին մասնաւորապէս — որ հսկանքներէն յեղափոխութիւնից յետոյ ընկաւ միաժամանակ թէ՛ օտարերկրացի և թէ՛ հայրենի (սիր) հակա-յեղափոխական բուրժուազիայի շարքերը: — սինք պէտք է ամենաբարձր կերպով պարզելը և ճշտութեամբ արդէնք մեր մտածակայ իմ զիջումները համաշխարհային պրօլետարական յեղափոխութեան կատարեալ ծաղկման մօտէնտում — մի կողմից՝ ազատելու համար մեր երկրի բանւոր-գիւղացիական շէնտկարաւոր սօցիալիզմի բէնէգանտները, ուրաջողները և բանւոր դասակարգի դաւաճանների կազմաւորմիջ ազգեցութիւնների և միւս կողմից՝ նրա բաժան-բաժան շարքերը զուտափոյթ միացնելու Խորհրդային իշխանութեան հաստատման համար: Հօգտեմքերն յեղափոխութեան յետոյ, բոլոր յայտնի և ծածուկ հակա-յեղափոխականները Կովկասում, — սկսած կազէտներէց և վերջացած աջ էս-էրեննով ու մէնշէվիկներով, Խորհրդային իշխանութեան շէնտկարմ Ռուսաստանի բանւոր-գիւղացիական իշխանութեան և ընդհանրապէս կօմմունիստները, — պարզեցին իրանց լօղունդը:

— Փրկվեցէք Խորհուրդային Ռուսաստանից և կօմմունիստներէր, ով ինչպէս կարող է!

Մրա հետանալը եղաւ Հիւսիսային Կովկասում կազակ-օֆիցերական հակա-յեղափոխութեան կատարեալ սանձարձակութիւնը:

Իր ամենավայրենի, ամենաժողովուրդապիտան լայնը ձեռով Բոկ Անդրկովկասում, զիխաւոր ապէս վրացի մէնշէվիկները շնորհիւ, սահղանց մի կողմից՝ ակն յայտնի հակա-յեղափոխական բուրժուականները և հոգաւորները, միւս կողմից՝ մէնշէվիկները և աջ էս-էրենները մէջ լլօկ, համաձայնութիւն: Տիրապետող դեր յեղափոխութեան սկզբից խաղում էին վրացի մէնշէվիկները, որոնք արդէն իբրեւ իրաւաւոր են մարքսիզմից, ժխտում են քաղաքացիական կռիւլը և շարունակ քարոզում են ոչ միայն բուրժուազիայի նկատ տրեմակցելու անհրաժեշտութիւնը, այլև իրանց վրայ վերցնում բուրժուական պետութեան սահղման և հաստատման գործը: Այսպիսով վերջնականապէս կարելով Ռուսաստանի յեղափոխական պրօլետարատից, Վրաստանի մէնշէվիկները բաց կերպով անցան հակա-յեղափոխական բուրժուազիայի կողմը: Իրանց նկատմամբ կուրորէն նրանց հետևացող Վրաստանի բանւորութեան և գիւղացիութեան մի մասը:

Վրաստանի մէնշէվիկները այս օրինաւորութիւնի — օրէինատարայ ոչ թէ գեպի Ռուսաստանի յեղափոխական պրօլետարատը և ընդհանրապէս համաշխարհային պրօլետարական յեղափոխութիւնը — իբրև հետևանք ունեցաւ այն, որ ինչպէս ամբողջ Անդրկովկասը, նոյնպէս և Վրաստանը առանձնապէս, ընկան այն ուժերի ազգեցութեան և կառատակութեան սակ, որոնք կռիւ են մղում ինչպէս միջազգային պրօլետարական յեղափոխութեան, նմանապէս և բաւար-գիւղացիական, Խորհրդային Ռուսաստանի դէմ: Այսպիսով Անդրկովկասի պրօլետարատը և գիւղացիութիւնը, շնորհիւ մի կողմից վրացի մէնշէվիկները և աջակողմեան էս-էրենների ստոր դաւաճանութեան և միւս կողմից՝ դաշնակցականների և մուսաֆաթիստների նացիօնալիստական, շօվիտիստական և յետադիմական քաղաքացիանութեան, Ռուսիան պրօլետարական յեղափոխութեան բարբիճակի միւս կողմը, մնացին հակա-յեղափոխական բուրժուազիայի ու յետադիմ կալ-

վածառէքերի (խոնորի ու բէկերի) և վերջիններէս գործակար-
ների ձեռքին գերի: Մէնչէվիկներ, դաշնակցականներ և մու-
սաֆաթիստներ ժողովուրդը, սկզբում անջատեց Անգրիկո-
կոսի բանւորութիւնն ու գիւղացիութիւնը Ռուսաստանի բանւոր-
ներից և գիւղացիներից, ապա բաժան-բաժան արեց նրանց ա-
ռանձին ժամերի և գերման-ուսնկական իմպէրիալիստների թելա-
դրանքով բունի կերպով փակեց նրանց ազգային - տէրիտորիալ
ընթացակների մէջ: Միաժամանակ վրաց մէնչէվիկների (Ժորգա-
նիայի, Ձիւէիձէի, Տէրէթէի և միւսների) աշխարհաւեհանա-
կան կուսակցութիւնը և հայ դաշնակցականների (Մասիս և
հանի, Բաշազնունու) և Ազրբէյջանի մուսաֆաթիստների (Ման-
կոյի, Բասուլ-Ձազէի և միւսների) բուրժուական-հոգաբար-
կան կուսակցութիւնները իսկոյն եեթ յայտարարեցին Վրաս-
տանի, Հայաստանի, Ազրբէյջանի ինքնուրոյն և անկախ հանրա-
պետութիւններ, այնտեղ բնակող ժողովրդների իրրթէ ազատ
կամքի և ինքնորոշման համաձայն:

Ո՛րքան կեղծիք, որքան սուտութիւն, խաբէրայութիւն և
փորձեցիտական կեղծաւորութիւն այդ բոլոր յայտարարութիւն-
ների մէջ: Այդ ժողովուրդների ազատ կամքի՝ և ինքնորոշման
ժամին աւելի լաւ կը լինէր որ չը խոսէին այդ պարոնները,
ինչպէս նաև Վրաստանի, Հայաստանի և Ազրբէյջանի շահախո-
թիւնն՝ ժամին: Այդ հանրապետութիւնների շահախոթութիւնը և
Անգրիկոկոսի գրաւումը, օկիւպացիան Անգլիայի, Ֆրանսիայի,
Ամերիկայի զօրքերից—որպիսի յեզնանք, որպիսի ծաղր աշխա-
տաւոր մասսաների համար...

Բայց այդ խաբէրայութիւնը, աշխատաւոր մասնանների
զատի այդ գաւազանութիւնը—անհրաժեշտ է ո՛չ միայն շիր, հայ-
բէնի բուրժուազիայի, այլ նախևառաջ օտարերկրայ իմպէ-
րիալիստական բուրժուազիայի շահերի համար: Վրաստանի-
Հայաստանի և Ազրբէյջանի շահախոթական հանրապետութիւն:

ների անկախութեան՝ լոզունգի եղանակով, օտարերկրայ
ուժերի օգնութեամբ խեղդուած էին Անգրիկոկոսի բանւորների
ու գիւղացիների յեղափոխական բռնկումներն ու ամբողջ ազա-
տամբութիւններ, մասնաւորապէս գիւղացիական ապստամբու-
թիւնները Վրաստանում: Միւս կողմից՝ Անգրիկոկոսի անբաժա-
նատուր և նրա ղեկավարայի բաժան-բաժան անելը վերջինիս
ուժաղաղութեան նպատակով, ձեռնառու էր հէնց օտարերկրայ
փրկատիչների շահերին:

Եւ նրանք առ այժմս հասան իրանց նպատակին: Անգրիկո-
կոսի բանւորական և գիւղացիական ղեկավարութիւնն առաջնաւոր լինե-
ցով՝ հազմալուծած է և անոյժ, խոկ անգական կառավարութիւն-
ները բոլոր երեք հանրապետութիւնների մէջ՝ գարձել են դաշնա-
կից իմպէրիալիստների ձեռքին սոսի խաղալիքներ, մարիոնետ-
ներ, և անսով են այն՝ ինչ որ կը երաժայեն ս. պ. իմպէ-
րիալիստները: Իսկապէս այդ երեք հանրապետութիւններն էլ
ձառալուծ են հակա-յեղափոխութեան, վարում են ու իրակ սնաց-
ում հակա-բանւորական քաղաքականութիւն: Անգրիկոկոսի
հրամանատարութիւնը Անգրիկոկոսը գարձել է իր հաստատու
հէնարանը, բազան՝ կովիւս համար ինչպէս Խորհրդային Ռու-
սաստանի, նոյնպէս նաև անգական կոմունիստների գէմ:
Տեղական կառավարութիւնները այդ գործում հաւատարիմ և
վստահելի գործիքն են անգլիական հրամանատարութեան ձեռ-
քին: Վերջին ժամանակները,—չնօրիւ մի կողմից Անգլիական
նւաճողների զաժան քաղաքականութեան, միւս կողմից՝ Անգրիկո-
կոսի բոլոր երեք կառավարութիւնների դաւաճանական ըն-
թացքի, Դէնիկինը նոյնպէս նայում է կովկասի վրայ՝ իբրև իր
Վաւատարին դաշնակցի Խորհրդային Ռուսաստանի և Անգրիկո-
կոսի կոմունիստների դէմ: Ծիշտ է, մտանքս ինչպէս Վրաս-
տանի, նոյնպէս և Ազրբէյջանի կառավարութիւնները,—գէնի-
կիւնեան նւաճողական փորձերից վրդովուած ժողովրդական մասսա-

ների, մասնատրուպէս պրօլէտարիատի և դիւզացիութեան ուժեղ
 ճնշման տակ—սկսեցին ճոճել սուրբ և կարծես թէ պատրաստ-
 վում էին Դէնիկիների հետ կուրի մանել,—բայց միայն խու-
 քերով: Դործով, իրապէս այդ կառավարութիւնները չէին ցան-
 կանում և չեն ցանկանում Դէնիկիների դէմ որեւէ պատերազմ վա-
 րել, և ձգտում են հաստատել Դէնիկիների հետ հարեանութեան
 բարեկամական յարաբերութիւններ՝ ամեն տեսակ զիջումներով և
 քնն զննով ուղում և թող լինի: Եւ այդ երկու կառավարութիւնները
 ամենախայտոտակ կերպով ամեն տեսակ զիջումներ են տնում
 թէ Դէնիկիներն և թէ անդլիական երամանատարութեան—մինչև
 իսկ իրական օգնութիւն Թորհրդային Ռուսաստանի և կոմու-
 նիստաների դէմ մղուող կուռում,—միայն թէ անդլիական երամանա-
 տարութիւնը և Դէնիկիները հանգիստ թողնեն Անդրկովկասի ներ-
 կայ կառավարութիւնները. իսկ ժողովուրդները թող թալանեն և
 նրանց կռուի թող քերթեն: Այսպէս, Վրաստանի մէնչէվիկական կա-
 տավարութիւնը անդլիական երամանատարութեան պահանջով և
 հաճոյանալու համար Դէնիկիներն արդելեց Դէնիկիների դէմ կուելու
 համար Անդրկովկասեան բանւոր-դիւզացիական համագումարը, որը
 սաղարկւած էր Բապուի պրօլէտարական կազմակերպութիւնների
 կողմից և պաշտպանւած Անդրկովկասի գրեթէ բոլոր բանւորա-
 կան և մասուր էլ զիւզացիական կազմակերպութիւններից:
 Եւ բանւորական համագումարի արգելման հետ միասին,
 Վրաստանի կառավարութիւնը ուժեղացնում է իր հալածանք-
 ները կոմունիստների դէմ, կազմակերպում է նրանց բանտար-
 կութիւնը ամբողջ Վրաստանում գրկելու համար շարժումը իր
 զնկավարներից, փակում է կոմունիստական թերթերը՝ երթ-
 յայտնի հակա-յեղափոխականները և նրանց մամուլը հովա-
 նաւորվում են ակնյայտի կերպով: Չնայելով այն բանին, որ Հա-
 յաստանի և Ադրբէջանի կառավարութիւնները իրանց սօցիալա-
 կան կազմութեամբ ամենից աւելի հակա-յեղափոխական և յիստ-

ցիմական են, բանւոր-դիւզացիական Թորհրդային Ռուսաստանի-
 կոմունիստների դէմ մղուող կուռում սոսիալիստական դափնին
 անվիճելիորէն պահանում է վրաց մէնչէվիկեան կառավարու-
 թեան, որ այսուհետև հրապարակ է իջնում համակովկասեան
 ստաիկանի, ժանդարմի դերում ընդդէմ սօցիալիստական յեղափո-
 խութեան, ընդդէմ բանւորների և դիւզացիների շարժման:

Այսպիսով, վրացի մէնչէվիկները, իսկ յանձին նրանց՝
 Վրաստանի կառավարութիւնը, գրկախառնւած Հայաստանի և
 Ադրբէջանի ամենայնատգէմ տարրերի հետ, Ռուսաստանի յեղա-
 փոխութեան սկզբից մինչև վերջին ժամանակներս, ամենավճարական
 թշնամիներն են Թորհրդային Ռուսաստանի և ամենակատուղի
 կազմակերպիչները ոչ միայն Անդրկովկասում, այլև ամբողջ
 հովկասում կոմունիստի դէմ ուղղւած արշաւանքի: Մէնչէվիկ-
 ների, զաշնակցականների և մուսաֆթիստների այսպիսի քաղա-
 քականութիւնը ամբողջ Անդրկովկասը մտանեց միջազգային-
 փժոյթիտիտակոն գիշառիչների դօրքերի գրամանը, համաշ-
 քարհային աւազակների ձեւքը յանձնեց Անդրկովկասի քանաւոր-
 ներին և դիւզացիներին: Այդ քաղաքականութիւնը բերում է և
 մասամբ արդէն բերել է աշկարայ գաշնակցութեան նախիկն ցո-
 րական ենիչերների հետ, այսօրւան ոչ միայն ուսուական, այլև
 միջազգային պրօլէտարական յեղափոխութեան երդակալ և շարա-
 գոյն թշնամիների տայինքն՝ Դէնիկիներին, Կօլչակիների և նման-
 ների հետ: Բացի դրանից, վրացի մէնչէվիկների, ինչպէս նաև
 զաշնակցականների և Ադրբէջանի մուսաֆթիստների քաղաքա-
 կանութիւնը Անդրկովկասի թէ ներքին կեանքում և թէ միջազ-
 գային յարաբերութիւնների շրջանում՝ բերել է էլ աւելի կործա-
 նարաբ հեռանքների: Այսպէս, մինչև ուսուական մեծ յեղափո-
 խութիւնը Վրաստանում քաւական սուր կերպով գրւած հողային
 փնդրի լուծումը բնորոշել է այլանդակ ձևեր շնորհիւ այն հան-
 դաւանքի, որ վրացի մէնչէվիկները ուղում էին զուեցնել միա-

ժամանակ թէ Սասնուն և թէ Մամոնային, քաւարսրէ թէ կոչա-
տերերին և թէ գիւղացիներին: Եւ դուրս եկաւ այն, որ երկու
դասակարգից և ոչ մէկին մէնջէվիկները անկարող եղան բա-
ւարարել, իսկ խլած հողերից օգուտից ինքը կառավարութիւնը
այսինքն՝ նախկին հողատէրերի տեղը բանեց ինքը մէնջէվիկա-
կան կառավարութիւնը:

Անդրկովկասի միւս մասերում տիրում է էլ աւելի մեծ
անարխիա, անիշխանութիւն հողային խնդիրների վերաբեր-
մամբ:

Ազգային խնդիրը այսօր աւելի սուր կերպարանք է ստա-
ցել, քան նոյնիսկ յեղափոխութիւնից առաջ: Անդրկովկասի
ինքնորոշւած և զանկալաւ հանրապետութիւնները իրանց գլուխ
ունենալով մի կողմից նայիծալիս ինտելլիգենցիան և միւս
Պողոսից մինչև վերջ նեղ-ազգասիրական էգոիզմով և ծայրահեղ
շովինիզմով սնւած ժողովրդի բարձր խաւերով.— միմեանց դէմ
անում են ազգային աստիութեան և անազօնիզմի թոյն՝ տե-
քող դատակարգի շահերի օգտին: Այդ հանրապետութիւններին
կարճակն գոյութեան ընթացքում արդէն մի քանի անգամ եղ-
ջայրական արիւնով է ներկեւ նրանց երկիրները, և հէնց ներ-
կայ վայրկեանին հայերի և թուրքերի, հայերի և վրացիների,
վրացիների և օսերի յարաբերութիւնները այն աստիճան լարած
են, որ ամեն բողէ կարելի է սպասել արիւնահեղ ընթարուսնեց
այդ հոգի վրայ: Ինչ վերաբերում է նորաստեղծ հանրապետու-
թիւններին սահմանում ապրող ազգային փոքրամասնութիւններին
գրութեան,— Վրաստանում՝ հայերին, օսերին, արխազներին և
այլն, Հայաստանում՝ մուսուլմաններին, Ազրբէջանում՝ հայերին,
— շնորհիւ երէք անհրապեառ կուսակցութիւնների (մէնջէվիկների
գաղափարականների և մուսաֆթիստների) շովինիստական քաղա-
քականութեան և իմպերիալիստական ասիմիլացիաների, վերջն
աստիճանը անմիջիթարական է և սգարժեկի: Բայց աւելի սուր

կերպով է դրւած կովկասեան հանրապետութիւնների միջև առ-
ջիտորիալ սահմանազմման խնդիրը: Համաձայնութեան գալու
փորձերը ապարդիւն եղան. պարզ է, որ այն կուսակցութիւնները,
որոնք բաժան-բաժան արին Անդրկովկասը, չեն կարողանում
ընդհանուր լեզու գտնել: Միայն իսկական, այսինքն՝ բանւոր
գիւղացիական դէմօկրատիան կարող է նորից միացնել Անդրը-
կովկասը և ապա մեկնել իր եզրայրական ձեւում բանւոր գիւղա-
ցիական մուսաստանի և ամբողջ աշխարհի սեփական ին-
ժուատի եօրակարգի մտակայրօգունաներից մէկ է Անդրկովկասի
իսկ նթէ նախաւոր է՝ նոյնիսկ ամբողջ Կովկասի և Անդրկաս-
պիայի Բանտրական համագումարի գումարումը:

Սեր կուսակցութիւնը պէտք է կրկնապապի իր ուղիտա-
ցիան այդ համագումարի ժողովման համար և պէտք է ձգտի
հակառակ նրանց կամքի, որոնք կառայի աստիութեամբ ստա-
ւած սեր դէմ՝ խափաններին այն: Անդրկովկասի կամ Կովկասի
միացեալ բանւոր-գիւղացիական դէմօկրատիան կարող է ջողջա-
փել ինչպէս ներքին, նոյնպէս և արտաքին հակա-յեղափոխու-
թիւնը: Առաջին տեղը մեղ համար բնում է կուրը Դէմիկիկի
դէմ. միաժամանակ մենք պէտք է պահանջենք որ ամբերկրեայ
նաճողական զօրքերը յետ հանչին Անդրկովկասի և Անդրկասպի
ասիմիլացիայից. մենք կը ձգտենք դրան ամեն կերպ և ամեն մի-
ջոքներով. մենք կը ստիպենք այդ զօրքերին թողնել մեր երկիրը՝
ուր նրանց բերել են ընդհանուր.— թէ մեր և թէ նրանց թշնամի
կապիտալիստ գիշտախնները և աւազակները՝ ճնշելու համար այս-
տեղ բանւոր-գիւղացիական յեղափոխութիւնը, ոչնչացնելու հա-
մար Խորհրդային իշխանութիւնը: Այդ զօրքերի շարքերում ար-
ցէն նկատուում են աստանուսներ այդ ուղղութեամբ: Մենք պէտք
է օգնենք նրանց այդ գործում, շարունակ բացատրելով նրանց
թէ որպիսի իտյառաակ դիր են խողում նրանք մեղ մօտ:

Բայց մեր ամենագլխաւոր և ամենախոշոր խնդիրն է՝—

կախ Թորհրդային իշխանութեան համար հովհասում, միացնելով բանւորներին ու գիւղացիներին, բոլոր շահագործւածներին և զրկւածներին՝ ընդգէմ շահագործողների և ընկճողների, ընդգէմ կապիտալիստների, հողատէրերի և նրանց ծառայ ու սարուհի մէնդէփիկների ու սօցիալիստ-յեղափոխականների: Այդ կախը թեթեւանում է նրանով, որ բանւոր-գիւղացիական ղեմօկրատային կոորդալոյն մասը ինչպէս Անդրկովկասում, նոյնպէս և Հիւսիս-սային հովհասում համակրում է Թորհրդային Ռուսաստանին և զնում է հօմմունիստներէ յետեւցէ Բայց շնորհիւ շատ հանգամանքների հովհասի բանւոր-գիւղացիական ղեմօկրատիան ներկայ մօմէնտում հազմալուծւած է և ուժասպառ. օտակայն այդ ղեմօկրատիան արդէն ժողովում է իր բոլոր ուժերը՝ ընկնելու համար իր գասակարգային թշնամու վրայ և առանձին բանակներ — ինչպէս Հիւսիսային հովհասում, նոյնպէս և Անդրկովկասում սկսում են կամ արդէն սկսել են օրհասական կախը թէ հախ-յեղափոխական կազմակերպութեան ղէմ, և թէ հախ-յեղափոխական բուրժուազիայի ու կալւածատէրերի ղէմ: Եւ այդ ուրիշ զկերպ էլ լինիլ չի կարող, որովհետեւ համաշխարհային պրօլետարական յեղափոխութեան ալիքները օր-օրի վրայ մօտենում են մեզ:

Եւ կէնց այս նշանակալից քօլէին, հովհասի հօմմունիստական կազմակերպութիւնները պէտք է ուժեղացնեն, պէտք է ասանապատկեն իրանց նշանը՝ միացնելու և համաձայնեցնելու համար երկրի բանւոր-գիւղացիական մասսաները, որպէսզի վերջին և վճռական հարածը առ բուրժուազիայի և հողատէրերի ամբողջ սնմակին, բանւորների և գիւղացիների բոլոր թշնամի-ներին և զաւանաներին և ազատագրելու համար բանւոր գասակարգը կապիտալի լծից:

Ընկերներ! Համաշխարհային սօցիալիստական յեղափոխութիւնը սարերի յետեւ չէ. նրա ալիքները արդէն հասնում են

մեզ: Մենք չենք կարող այլևս սպասել. մենք պէտք է գործենք և համաձայնեցնենք մեր գործունէութիւնը պրօլետարական առաջընթաց յեղափոխութեան ընթացքին Ռուսաստանում և Եւրօպայում: Բոլոր ձնշւածներին, բոլոր զրկւածներին, բոլոր շահագործւածներին մենք պէտք է կոչ անենք կանգնել հօմմունիզմի ժարտական դրօշակի տակ, կոչ անել Երրորդ, հօմմունիստական Ռատէրնացիօնալի հնակեալ կրակոտ խօսքերով:

«Պրօլետարներ բոլոր երկրներ! Իմպէրիալիստական բարձրաստութեան, արտօնւած գասակարգերի միակենձանութեան, բուրժուական պետութեան և բուրժուական սեփականութեան, գասակարգային և ազգային ամեն կարգի ու ձևի ճշման ղէմը սպ կուում—միացէք!»

Բանւորական Թորհուրդների, պրօլետարիատի ղեկաստուարայի և իշխանութիւնը ձեռք ձգելու յեղափոխական կուում, Երրորդ Ռատէրնացիօնալի դրօշակի տակ—պրօլետարներ բոլոր երկրներ, միացէք!

Կորչին հախ-յեղափոխական իմպէրիալիստական բուրժուազիան և նրանց սպասուորներն ու սարուկները.

Կենցէ բանւոր-գիւղացիական կառավարութիւնը հովհասում.

Կենցէ Թորհրդային Ռուսաստանը.

Կենցէ համաշխարհային պրօլետարական յեղափոխութիւնը.

Կենցէ պրօլետարիատի և չքաւոր գիւղացիութեան ղեկաստուարան.

Կենցէ հօմմունիզմը:

Ռուսաստանի հօմմունիստական (բոլշեւիկների) կուսակցութեան հովհասի Երկրային հօմիտէտ

Յուլիս, 1919

9122 E 10th Street

2013

« Ազգային գրադարան »

1961
NL0035386

